

FÖRSTUDIE REGIONAL HANDLINGSPLAN FÖR HÅLLBAR MOBILITET

2025-03-04

Förstudien har finansierats av det statliga anslaget "1:1 regionala tillväxtåtgärder" och av Region Stockholms anslag för regional hållbar tillväxt och skärgårdsutveckling. Arbetsgruppen har utgjorts av representanter från kommunerna Vallentuna, Österåker, Södertälje och avdelning Utveckling och regionplanering på Region Stockholm. Efter halva projektiden har kommunerna genomfört förstudien utan stöd av medel från Region Stockholm.

Slutsatserna i förstudien är ett resultat av tre workshops med representanter från majoriteten av länets kommuner samt representanter från Region Stockholm, Trafikverket, Storstockholm, och privata aktörer. Slutsatserna har sedan bearbetats och analyserats av arbetsgruppen.

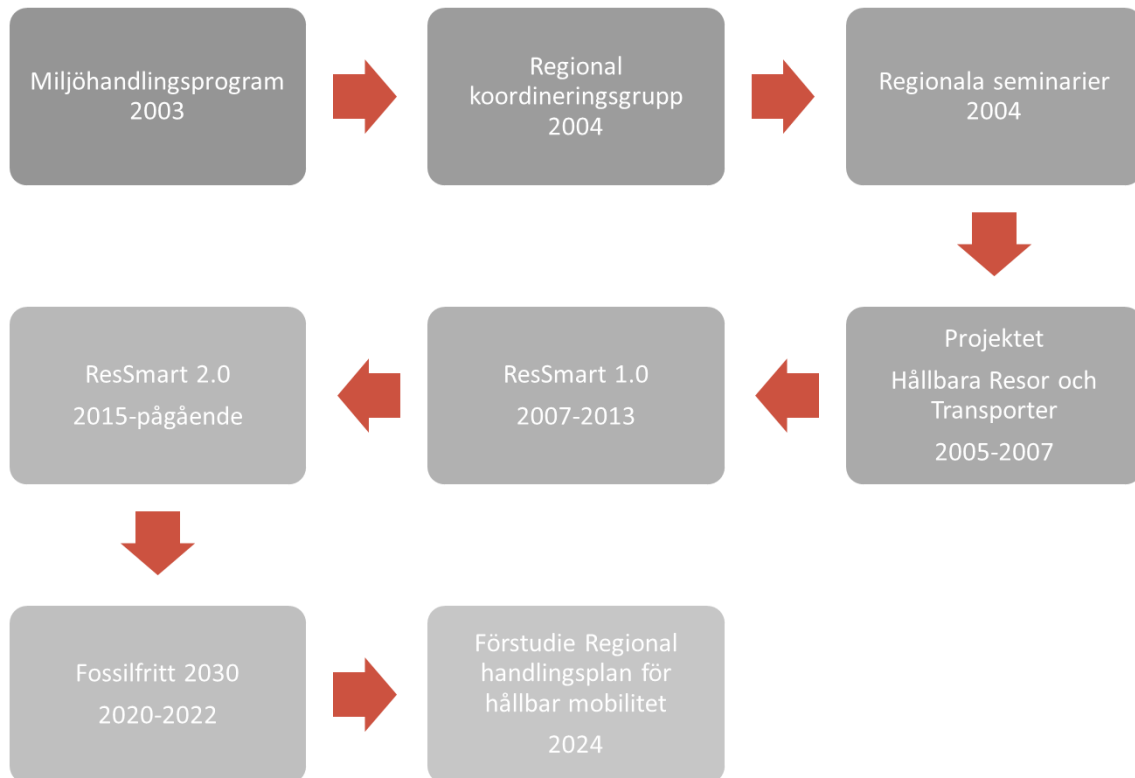
**MED STÖD AV
REGION STOCKHOLM**

Innehåll

Bakgrund.....	3
Inledning	3
Process.....	4
Slutsatser och förslag.....	4
Utmaningar som en regional handlingsplan för hållbar mobilitet ska hantera.....	5
Organisation för att ta fram en regional handlingsplan för hållbar mobilitet	6
Genomförande.....	7
Innehåll i en regional handlingsplan för hållbar mobilitet	8
Nästa steg i processen med att ta fram en regional handlingsplan för hållbar mobilitet	9
Bilagor.....	9

Bakgrund

En regional samverkan för hållbar mobilitet har existerat i olika format sedan 2004 då regionens samtliga aktörer startade en regional koordineringsgrupp med syftet att öka samordningen av hållbar mobilitet (steg 1 och 2-åtgärder).

Sedan 2015 sker denna samverkan på plattformen ResSmart som drivs av 17 kommuner i regionen. 2020 startade ett större arbete med att etablera en regionsövergripande samverkan som innefattade alla aktörer inom projektet Fossilfritt 2030. Inom detta arbete identifierades behovet av en mer formell form av samverkan.

Inledning

I januari 2024 startade kommunerna inom ResSmart tillsammans med Region Stockholm ett projekt för att ta fram en förstudie för en regional handlingsplan för hållbar mobilitet. Syftet med detta projekt var att få fram underlag som ska leda till en etablerad samverkan gällande hållbar mobilitet i stockholmsregionen. Målen för projektet var att:

- identifiera hur en regional handlingsplan ska utformas
- vad den ska innehålla
- hur en framtagandeprocess ska se ut
- Identifiera vilka aktörer som bör delta utifrån de övergripande målen om att den regionala planen ska öka möjligheterna att nå de regionala och lokala målen gällande ett transporteffektivt samhälle, tillgänglighetsmål, tillväxtmål samt klimatmål.

Denna rapport är slutrapporten för detta projekt.

För att uppnå projektets mål så genomfördes en workshopserie med syftet att få svaren kopplade till projektets målsättningar. Samtliga kommuner, Region Stockholm, Trafikverket och STORSTHLM bjöds in till dessa workshops.

Projektet drevs av en arbetsgrupp bestående av:

- Anders Wahlström, Österåkers kommun
- Jonas Thörnqvist, Region Stockholm
- Mimmi Skarelius Lille, Vallentuna kommun
- Tinde Strand, Södertälje kommun
- Jesper Johansson, ResSmart
- Josefin Bohlin, Sundbybergs kommun (deltog delar av projektet)

Sammanfattningsvis visar dialogen på att det finns ett behov av en förbättrad regional samordning, att nya arbetssätt behöver arbetas fram samt att organisationernas ansvar i frågorna tydliggörs.

Process

Deltagarna representerar en blandning av kommuner, regionala organisationer och andra relevanta aktörer som är involverade i arbetet med att utveckla en regional handlingsplan för hållbar mobilitet. I processen har tre workshops genomförts samt att arbetsgruppen har träffats och diskuterat mellan workshoparna. Under den första workshopen identifierades och förtydligades de högst prioriterade utmaningarna inom hållbar mobilitet som kräver samverkan. Den andra workshopen fokuserade på att skapa en innehållsförteckning för en regional handlingsplan. Under den sista workshopen diskuterade det bästa scenariot för att uppnå hållbar mobilitet och den bästa organisationen för att ta fram handlingsplanen. I bilaga 1 redovisas underlaget från workshoparna.

Resultaten från samtliga workshops har bearbetats, analyserats och konkretiserats av arbetsgruppen utifrån projektets målsättningar och presenteras i följande avsnitt.

Slutsatser och förslag

Nedan listas de förslag som återkopplar till projektets målsättningar. Förslagen är resultaten från workshopserien som har sammanställts, bearbetats och analyserats av projektets arbetsgrupp. Dessa kommer att preciseras som utmaningar, organisation, genomförande, innehåll och nästa steg i processen.

Utmaningar som en regional handlingsplan för hållbar mobilitet ska hantera

En regional handlingsplan för hållbar mobilitet bör hantera flera utmaningar som har identifierats genom workshops och diskussioner med olika aktörer. Genom att hantera dessa utmaningar kan en regional handlingsplan för hållbar mobilitet bidra till att skapa ett mer effektivt, hälsosamt och klimatneutralt transportsystem som är tillgängligt för alla.

Sammanfattningsvis bör en regional handlingsplan för hållbar mobilitet fokusera på att skapa tydliga mål och ansvar, förbättra politisk samverkan, utveckla ett sammanhängande transportsystem, samordna åtgärder och finansiering samt främja samverkan mellan olika aktörer. Utmaningarna som identifierats är:

- 1. Ingen tydlig gemensam målsättning:** Det saknas en gemensam definition av hållbar mobilitet och en övergripande målsättning om hur arbetet för att skapa en mer effektiv användning av befintlig infrastruktur ska ske. Detta leder till otydlighet i roller och ansvar samt splittrad och ineffektiv finansiering.
- 2. Långsiktig politisk styrning:** Mandatperioder och ändrat fokus har påverkat kontinuiteten i arbetet med långsiktig hållbar mobilitet. Förutsättningarna har över tid förändrats vilket har lett till otydligheter i roller, ansvar och regionala mål kring hållbar mobilitet. Det saknas en politisk regional samverkan kring frågorna. Den befintliga politiska samverkan som sker idag handlar mestadels om behov av investeringar i infrastruktur.
- 3. Sammanhängande och användarorienterat transportsystem:** Det finns en bristande helhetssyn för kombinationsresor, låg kunskap om efterfrågan och behov utifrån ett kundperspektiv och ett behov att utveckla gamla affärsmodeller. Ett regionalt holistiskt användarperspektiv saknas, vilket försvårar skapandet av ett sammanhängande transportsystem.
- 4. Låg effekt av mobilitetsåtgärder:** Mobilitetsåtgärder genomförs ofta i liten skala, som pilotprojekt och med låg kontinuitet. Det saknas större projekt som genomförts i större skala som ger aggregerade effekterna av åtgärder över kommungränser, exempelvis parkeringsreglering, vintercyklistprojekt, cykelskolor, bilpooler, lånesystem m.m. Det behövs fler samordnade kampanjer och åtgärder som planeras och genomförs tillsammans av flera kommuner och aktörer för att uppnå större effekt.
- 5. Samverkan och finansiering:** Det saknas finansierings- och samverkansmodeller för ett gemensamt arbete. Samverkan mellan olika aktörer och kommuner är avgörande för att uppnå framgång och långsiktiga effekter av mobilitetsåtgärder. Det saknas någon som driver det övergripande arbetet framåt och inom olika sektorer, antingen inom olika mobilitetsområden eller inom olika geografiska områden.
- 6. Gemensamma system och kampanjer:** Det är viktigt att utveckla gemensamma system för mobilitetstjänster som cykel och elsparkcyklar samt genomföra gemensamma kampanjer för att främja hållbart resande.
- 7. Ansvar och systematisering gällande uppföljning:** Det är avgörande att tydligt definiera ansvar för genomförande och uppföljning för åtgärder, samt att skapa ett systematiskt sätt att samverka regionalt för att säkerställa att åtgärder får större effekt än om de genomförs av en ensam kommun.

Organisation för att ta fram en regional handlingsplan för hållbar mobilitet

Flera organisationer bör delta i arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för hållbar mobilitet, var och en med specifika roller och ansvar för att säkerställa en effektiv och samordnad insats. Här är några av de viktigaste organisationerna och deras potentiella roller:

1. Region Stockholm:

- **Roll:** Huvudansvarig för att leda och samordna arbetet.
- **Ansvar:** Säkerställa budgethantering, övergripande koordinering av insatser och samverkan mellan olika aktörer. Genomföra och delta i samordnade kampanjer och projekt.

2. Kommuner inom regionen:

- **Roll:** Samverkanspartners och lokala implementatörer.
- **Ansvar:** Säkerställa budgethantering, övergripande koordinering. Genomföra lokala åtgärder, delta i samordnade kampanjer och projekt, samt bidra med lokala perspektiv och behovsformuleringar.

3. Trafikverket:

- **Roll:** Tekniskt och strategiskt stöd.
- **Ansvar:** Bidra med expertis inom trafikplanering och hållbar mobilitet, samt stödja utvecklingen av konkreta åtgärder och mål.

4. ResSmart:

- **Roll:** bidrar med expertis och kompetensutveckling inom hållbar mobilitet och mobilitetstjänster.
- **Ansvar:** Kompetensutveckla och stötta samtliga organisationer inom hållbar mobilitet och mobilitetstjänster, samt bidra med data och insikter om användarbeteenden.

5. Akademiska institutioner och forskningsinstitut:

- **Roll:** Forsknings- och kunskapsstöd.
- **Ansvar:** Bidra med forskning och analyser kring hållbar mobilitet, utvärdera effekter av åtgärder och ge rekommendationer baserade på evidens.

6. Civilsamhällesorganisationer och intressegrupper:

- **Roll:** Att vara en samarbetspart för genomförande av handlingsplanen utifrån sina ansvarsområden .
- **Ansvar:** Säkerställa sina perspektiv och behov beaktas, samt bidra med idéer feedback och genomförande av förslag och åtgärder.

7. Näringslivet

- **Roll:** Att vara en samarbetspart för genomförande av handlingsplanen utifrån sina ansvarsområden.
- **Ansvar:** Säkerställa sina perspektiv och behov beaktas, samt bidra med idéer feedback och genomförande av förslag och åtgärder.

Genomförande

Genom att involvera dessa organisationer och tydligt definiera deras roller och ansvar kan arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för hållbar mobilitet bli mer effektivt och framgångsrikt. För att effektivt skapa och driva en regional handlingsplan för hållbar mobilitet kan det vara fördelaktigt att bilda en egen organisation eller en dedikerad enhet inom en befintlig organisation. Här är några skäl och förslag på hur detta kan genomföras:

1. Behov av samordning och tydligt ansvar:

- En dedikerad organisation kan säkerställa tydlig samordning och ansvarsfördelning, vilket är avgörande för att övervinna de utmaningar som identifierats.
- En sådan organisation kan fungera som en central punkt för att koordinera och även genomföra insatser mellan och tillsammans med olika aktörer och kommuner.

2. Styrning och stöd:

- En egen organisation behöver ha ett tydligt politiskt mandat och stöd, vilket är viktigt för att säkerställa kontinuitet och långsiktighet i arbetet.
- Det kan också underlätta att få politiskt stöd och finansiering för specifika projekt och initiativ.

3. Effektiv användning av resurser:

- Genom att samla resurser och kompetens inom en dedikerad organisation kan arbetet med hållbar mobilitet bli mer effektivt och fokuserat.
- Det kan också underlätta gemensamma upphandlingar och projekt, vilket kan leda till kostnadsbesparingar och bättre resultat.

4. Exempel på organisatorisk struktur:

- **Samordningsenhet:** Skapa en samordningsenhet inom Region Stockholm eller en annan relevant regional organisation, med ansvar för att koordinera insatser och samverkan mellan olika aktörer. Inkludera rådgivning inom organisationen.
- **Mobilitetssamordnare inom samordningsenheten:** Inrätta en Mobilitetssamordnare för att driva arbetet framåt och säkerställa att hållbar mobilitet får de resurser som krävs på en regional nivå.

5. Samverkan med befintliga organisationer:

- Den nya organisationen bör samarbeta nära med befintliga organisationer som Trafikverket, kommuner, mobilitetsföretag, andra relevanta privata aktörer och civilsamhällesorganisationer för att säkerställa en helhetssyn och effektiv samverkan.

Genom att bilda en egen organisation eller en dedikerad enhet inom en befintlig organisation kan arbetet med att skapa och driva en regional handlingsplan för hållbar mobilitet bli mer strukturerat, effektivt och framgångsrikt.

Innehåll i en regional handlingsplan för hållbar mobilitet

För att en regional handlingsplan för hållbar mobilitet ska kunna nå de regionala målen om trafik, transporter, bostadsbyggande och näringslivsutveckling, bör den innehålla följande komponenter:

1. Bakgrund och syfte:

- Beskriva bakgrund och tydliggöra syftet med en regional handlingsplan.

2. Definition av hållbar mobilitet:

- Inkludera en tydlig definition av hållbar mobilitet, exempelvis som transporter och resande som är effektiva, bra för ekonomi och samhällsutveckling, samt hälsa och miljö.

3. Mål och utmaningar:

- Specificera samtliga relevanta mål för regionen.
- Identifiera och beskriva de huvudsakliga utmaningarna inom hållbar mobilitet som behöver lösas, såsom bristande samordning, otydliga roller och ansvar, och splittrad finansiering.
- Utgå från befintliga regionala strategier och planer, såsom RUFS (Regional Utvecklingsplan för Stockholmsregionen).

4. Åtgärder och strategier:

- Lista övergripande tillämpbara åtgärder som berörda aktörer är överens om.
- Inkludera konkreta exempel på lösningar, såsom appar, plattformar, kampanjer och forum för samarbete över kommungränser.
- Utveckla gemensamma system för mobilitetstjänster (cykel, elsparkcyklar, etcetera).
- Genomföra gemensamma kampanjer med fokus på geografi eller specifika transportsätt.

5. Samverkan och koordinering:

- Beskriva hur samverkan mellan olika aktörer ska organiseras och koordineras, inklusive roller och ansvar för olika organisationer.
- Betona vikten av regional samverkan och skapa strukturer för att underlätta detta.

6. Finansiering:

- Redogöra för hur finansieringen av åtgärder ska samordnas mellan olika organisationer.
- Identifiera möjliga finansieringskällor och strategier för att säkerställa tillräckliga resurser.

7. Uppföljning och utvärdering:

- Skapa en plan för uppföljning och utvärdering av genomförda åtgärder, inklusive insamling av data och analys av resultat.
- Definiera tydliga indikatorer och mål för att mäta framsteg och justera planen vid behov.

8. Exempel och goda tillämpningar:

- Inkludera exempel på framgångsrika projekt och initiativ inom hållbar mobilitet som kan tjäna som inspiration och vägledning.

Genom att inkludera dessa komponenter kan en regional handlingsplan för hållbar mobilitet bidra till att uppnå de regionala målen om trafik, transporter, bostadsbyggande och näringslivsutveckling på ett effektivt och hållbart sätt.

Nästa steg i processen med att ta fram en regional handlingsplan för hållbar mobilitet

För att fortsätta arbetet med att skapa och implementera en regional handlingsplan för hållbar mobilitet, bör följande steg tas:

- 1. Fastställ en gemensam vision och mål med arbetet:**
 - Samla alla relevanta aktörer för att enas om en gemensam vision.
 - Använd resultaten från tidigare workshoppar för att definiera dessa mål och säkerställa att de är i linje med den regionala utvecklingsplanen, kollektivtrafikplan 2050 och andra relevanta dokument.
- 2. Bilda en dedikerad organisation eller enhet:**
 - Inrätta en mobilitetssamordnare eller en samordningsenhet inom Region Stockholm eller en annan relevant regional organisation.
 - Säkerställ att denna organisation eller enhet har ett tydligt mandat och tillräckliga resurser för att koordinera och driva arbetet framåt.
- 3. Utveckla en detaljerad handlingsplan:**
 - Använd förslaget på innehåll och strukturen som beskrivs i kapitlet ovan för att utveckla en detaljerad handlingsplan.
 - Inkludera konkreta åtgärder, finansieringsplaner, tidsramar och ansvarsfördelning för varje åtgärd.
- 4. Säkra finansiering och samarbetsformer för genomförande av handlingsplanen:**
 - Arbeta för att säkerställa finansiering genom budgetuppdrag, regionala och nationella fonder samt andra finansieringskällor.
- 5. Systematisera och konkretisera uppföljning:**
 - Inkludera mekanismer för uppföljning och utvärdering i handlingsplanen för att mäta framsteg och justera åtgärder vid behov.
 - Rapportera regelbundet om framsteg och lärdomar för att säkerställa transparens och kontinuerlig förbättring.

Genom att följa dessa steg kan arbetet med att skapa och implementera en regional handlingsplan för hållbar mobilitet fortsätta på ett strukturerat och effektivt sätt, vilket bidrar till att uppnå de övergripande målen för hållbar mobilitet i regionen.

Bilagor

Bilaga 1: Minnesanteckningar workshops